

Riksantikvar

v/Jorid Martinsen

Notodden 13.6.2024

Riksantikvarens håndverkstrategi – høringsinnspill 14.6.2024

Innsenders bakgrunn:

Borgar Løberg (1954)

- Folkevalgt kommunestyremedlem Notodden kommunestyre
- Folkevalgt medlem i verdensarvrådet for Rjukan – Notodden industriarv

Faglig bakgrunn:

- Utdannelse, murmester.
- Utøvende håndverker fra ca. 1971 til 2023
- Grunnfag historie, med oppgave knyttet til gjenreisningen av Ålesund etter brannen i 1904
- Sentral og aktiv pådriver for etablering av fagskoleutdanningen i Fagskolen Vestfold og Telemark, Rehabilitering av verna konstruksjoner i betong, mur og puss
- Medlem i fagrådet for Fagskoleutdanningen, Rehabilitering av verna konstruksjoner i betong, mur og puss
- Sentral og aktiv innenfor eiendomsutvikling og rehabiliteringsmarkedet i øvre Telemark.
- Styreleder og medeier i en rekke SmB knyttet i bransjen.
- Sentral knyttet til etablering av den landsdekkende murverkskjeden Håndverksmur AS for utvikling av boligmarkedet

Innledningsvis er det viktig å informere om undertegneds innspill er spesielt fokusert på fagene, mur, puss, betong og overflatebehandling, det er naturlig med min bakgrunn som utøvende håndverker. Likevel er forslagene og momentene også av en mer bransjeoverskridende karakter, da mange av undertegneds erfaringer er relevante for andre sårbare fagområder.

Tidsperspektiv

Med bakgrunn i betydelig bransjeerfaring er det viktig å tydeliggjøre et sterkt fokus på at prosjektet bør ha grunnleggende preg av langsiktighet, kontinuitet og oppfølging av eks. vis Riksantikvaren. Eller andre offentlige relevante instanser. Det betyr en nødvendig og etterlengtet stabilitet og forutsigbarhet for de som ønsker å være en seriøs og langsiktig aktør i disse fagmiljøene. Langsiktighet er en avgjørende suksessfaktor. Også i et rekruteringsperspektiv. Å se prosjektet i et 20

– års perspektiv er i bransjesammenheng naturlig med bakgrunn i hvordan bygg-bransjen med de relevante sårbare fagene har utviklet seg.

Tidsperspektivet er også viktig med bakgrunn i det betydelige antall utenlandske høyt skolerte og kompetansesterke fagarbeidere etter hvert forlater landet. Dette er fagarbeidere som har bidratt sterkt i mange byer og regioner. Samtidig er lærlingeordningen innenfor enkelte fag svekket nettopp på grunn av dette.

Med bakgrunn i dette er langsiktighet i Riksantikvarens prosjekt svært viktig. Det er å understreke at dette ses fra utførende håndverkernes synspunkt.

Formalkompetanse er avgjørende

Med bakgrunn i en lang faglig yrkeskarriere er det fra undertegnede ståsted helt avgjørende at kunnskapsutviklingen i denne sammenheng baseres på formalkompetanse. Fagbrev, mesterbrev og Fagskoleutdanninger, samt offentlig godkjente kurs – og kompetansedokumentasjon som legges til grunn som et faglig fundament er avgjørende bl.a. når offentlig sektor inviterer til anbud – og tilbudsprosesser.

Dette er ett av flere forhold som er overordnet for utøvende håndverkere, det å kunne dokumentere sitt opparbeidede kunnskapsnivå og kompetansegrunnlag for nettopp å gjøre et fagmiljø attraktivt å rette seg mot og å kunne ha som en stabil og forutsigbar faglig karrierevei.

Tilskuddsmidler og ordninger fra offentlig sektor (fylke, kommuner, RA og statlige/offentlige institusjoner) i sammenheng med anbuds - tilbudsrunder må sikre en forutsigbarhet slik at det ikke utvikles et lite «eksklusivt» fagmiljø som preges av for tette bånd overfor hverandre. Det må utvikles dynamiske prosesser som skaper vekst og attraktivitet i bransjen som helhet. Dette vil prege rekrutteringen og øke interessen for næringsaktører til å delta i dette betydelige markedet, dersom åpenhet og tilgjengelighet opprettholdes. Bransjen er i et veiskille, der det som allerede er bygget har en vesentlig høyere realiseringsverdi enn man opplevde før det grønne skiftet og bærekraftsprinsipper så dagens lys.

Strategi for å styrke og videreutvikle allerede etablerte bygningsvernssentre og etablere nye.

Knyttet til langsiktighet, slik det settes fokus på fra Riksantikvar, er preget av politiske prosesser og betydelig svingninger i markedet for utdanning – og kompetanseinstitusjoner/skoleverk. Trange offentlige budsjetter der fag – og yrkeslinjer settes opp mot markedsmessige kortsiktige «straumdrag» og mer populærfokusert utdanning, forhold som naturligvis er viktig for ikke å konservere utdanningsprosessene i en dynamisk samfunnsutvikling. Nettopp med bakgrunn i dette er det også av avgjørende betydning å ha offentlige institusjonelle kompetansemiljøer etablert utenfor det tradisjonelle skole – og utdanningssystemet. Der den faglig integritet og langsiktighet er et grunnleggende element i denne type kompetansemiljøer/institusjoner som bygningsvernssentrene representerer.

I denne sammenheng er det bl.a. bygningsvernssentre som kan og bør være en vesentlig del og en tungvekt i den faglige utviklingen i håndverksmiljøet i et langsiktig perspektiv. Der helheten ivaretas på et høyt faglig nivå. Som bl.a. nedenstående sentrale elementer vil ha i sitt forvaltningsarbeid:

- Sikre og fremme faglig utvikling innen tilstandsanalyse, overflatebehandling, vedlikehold, reparasjoner og rehabilitering av mur – maling og betongkonstruksjoner av antikvarisk verdi.
- Formidle kunnskap og informasjon ved kursvirksomhet og faglige møter og seminarer.
- Prosjektledelse, byggeledelse, prosjekteringsledelse, kvalitetskontroll, modeller for økonomistyring, usikkerhetsanalyser og samarbeid i prosjektorganisasjon.
- Være oppdatert på internasjonal forsknings – og utviklingsarbeid knyttet til antikvarisk betongrehabilitering.
- Høringsinstans for antikvariske problemstillinger i offentlig og privat regi
- Utvikle og øke interessen for fagområdet antikvariske arbeider, styrke arbeidet for kompetanseutvikling og HMS arbeidet.

Et eksempel undertegnede tillater seg å synliggjøre er Verdensarven Rjukan og Notodden industriarv, og i den sammenheng en mulig etablering av et bygningsvernssenter som har en naturlig tilhørighet i dette viktige industrielle verdensarvmiljøet. Det er åpenbart et grunnlag for en stabilitet og langsiktighet med basis i den særegne, mangfoldige og monumentale bygningsmasse der bygningsvern har et mangfold av elementer av høy verneverneverdi. Og vi som nasjon er forpliktet i forhold til konvensjoner.

Denne modell som faglig arena bør kunne etableres med finansieringsmodeller som knytter sammen næringsliv og offentlig sektor og utvikle grunnlaget for en forpliktende langsiktighet som en naturlig modell.

Riksantikvarens rolle.

Riksantikvarens pågående arbeid og prosess knyttet til en varig og langsiktig strategi er av stor viktighet og betydning for håndverksbransjen, offentlig sektor, offentlig sektors innkjøpskompetanse, opplæringsinstitusjoner, konsulent – og arkitektmiljøet og eiendomsmarkedet. Ikke minst bærekraft. Det som allerede er bygget er den viktigste form for bærekraft i et miljøperspektiv.

Bransjen blir mer fragmentert

Viktigheten av å legge til rette for å styrke de faglige håndverksmiljøene, slik Riksantikvaren nå legger opp til, skjerpes vesentlig ved at det er betydelige strukturelle endringer i organisasjonsmiljøet som representerer fagmiljøene. Dette bekreftes ved at Byggmesterforbundet, Malermesternes Landsforbund og Norske Murmesternes Landssammenslutning har gått ut av paraplyorganisasjon BNL. Det er endringsprosesser i de sårbare fagene.

Lykke til med arbeidet og jeg ser frem til det strategidokumentet som presenteres i høsten 2024. Undertegnede er trygg på at dette vil bli et solid dokument for utviklingen av det fremtidige håndverksmiljøet i Norge.

Med vennlig hilsen

Borgar Løberg
Murmester

Folkevalgt i verdensarvrådet for Rjukan – Notodden industriarv